

En pioner innenfor bedriftshelsetjeneste

Snart flytter Tore Sund (66) til Engeløya i Steigen. Ei lang yrkesreise i Mo Industripark vil da være over – nesten.

Selv om han går av med pensjon og forlater stillingen som daglig leder i Helse & Sikkerhet BA, så vil han i tida framover fortsette å utøve sitt yrke som yrkeshygieniker gjennom sitt eget rådgivningselskap - også for kunder i industriparken.

Tore Sund hadde røtter fra Rana da han kom hit for førti år siden, 26 år gammel, i og med at oldefaren var omgangslærer her. Oldefaren flyttet senere nordover og ble lensmann i Gildeskål og bestefaren havnet i Steigen. Huset som bestefaren kjøpte på Engeløya i Steigen overtok Tore Sund og familien for om lag tjue år siden. Nå flytter de inn der for godt.

I Helse & Sikkerhet BA (H&S) står de foran et lite generasjonsskifte. Han er den første som slutter nå, og han mener det er svært viktig at de kan videreføre den kompetansen som bedriften har til neste ledd.

- Vi har vært i teten innenfor yrkeshelse og arbeidsmedisin i Norge på mange felt i flere år. Dette ønsker vi å videreføre, sier han.

Han er snar til å legge til:

- Jeg ønsker fortsatt å være i aktivitet, selv om jeg fratrer som daglig leder.

Tidlig sterk på yrkeshygiene

Tore Sund ble ansatt ved A/S Norsk Jernverk i 1975. Da var Jan Rosenberg bedriftslege, og han hadde fått i oppgave å bygge opp en sterk bedriftshelsetjeneste for bedriften. Jernverksklubben var en sterk pådriver i dette, og de ønsket at bedriften skulle legge lista høyt. Dette var to år før lov om arbeidsmiljø ble vedtatt i Stortinget, og i Sverige hadde de nylig fått en slik lov.

Arbeidstilsynet var også i ferd med å bygge opp etaten med yrkeshygienikere. De mente det var viktig å ha sterk kompetanse innenfor fysiske og kjemiske arbeidsfaktorer, som støy, støv, kjemikalier, gass, med videre.

Kåre Flatraaker var da personaldirektør, og han ga Tore Sund et løfte om utdanning for å ha sterk kompetanse i jobben. I Sverige hadde de et utdanningstilbud som passet godt, og Tore Sund søkte på det. Han kom inn, og i hele høstsemesteret i 1976 var han i Stockholm for å gjennomføre dette.

- Det var et skikkelig bra opplegg, forteller Tore Sund.

Ved Norsk Jernverk ble det satset på bred front på dette feltet, og rundt midten av 1970-tallet var det ved Jernverksklubben både sosialtillitsvalgt, ergonomitillitsvalgt og datatillitsvalgt på heltid.

- Også på dette området var Norsk Jernverk forut for sin tid, mener Tore Sund.

- I Helse & Sikkerhet har vi hatt sterkt fokus på høy faglig kompetanse, og vi satset bevisst på å videreføre den gode og riktige strategien som ble fastsatt så tidlig som midt på 1970-tallet, sier Tore Sund, som nå avslutter sin karriere i Mo Industripark.

Samtidig kan han fortelle at ledelsen tydelig var litt redd for klubben, med Dagfinn Jacobsen som klubbleder. Innenfor ledelsen hadde de oppnavnet «Ulviehiet» på klubbkontoret, og før han fikk ha møte med klubben måtte han ha et formøte med ledelsen. Midt på 1970-tallet var det store støvutslipp fra Jernverket, og forurensing skjedde både til det ytre og det indre miljøet. Som yrkeshygieniker var jobben for Tore Sund rettet mot det indre arbeidsmiljøet. Ved Jernverkets bedriftshelsetjeneste sto de i bresjen for kartlegging av forurensingen i det indre miljøet, og her hadde han som yrkeshygieniker en sentral rolle.

- Det var et svært interessant arbeid, og vi benyttet i stor grad samme type metoder i arbeidet som vi gjør i dag. Vi bygde også opp ei egen miljømålegruppe, forteller han.

Store holdningsendringer

Det har vært svært store endringer i holdninger til helse, miljø og sikkerhet, fra 1970-tallet til i dag. Tore Sund mener dette skiftet har skjedd like mye hos operatører og andre ansatte som hos ledelsen.

- Vi ser at skillet mellom operatører, ingeniører og ledelse i svært stor grad er borte. For førti år siden var det et sterkt rangsystem i industrien. Det er nesten helt borte i dag, sier Tore Sund.

Han var borte i to og et halvt år fra Ranaindustrien. Fra 1981 jobbet han som laboratoriesjef ved Arbeidstilsynet i Narvik.

- Jeg måtte prøve noe annet, og det var nyttig. I tillegg fikk jeg prøvd meg som kjemiker, som jeg er utdannet til, sier han.

I 1984 ble Tore Sund ansatt som vernesjef ved Norsk Jernverk AS. Ørjan Skogmo gikk over i en annen stilling, og Tore Sund ble bedt om å ta over jobben. Familien flyttet tilbake til Mo, fikk tomt på Ytteren og bygde hus der. Han opplevde et klart skille i mentalitet i synet på sikkerhet og sykefravær på de få årene han var borte.

- Industrien hadde trolig lært en del fra den voksende oljenæringen, og H-tallet var da alt for høyt. Det var også sykefraværet, som kunne være fra 12 til 20 prosent i de forskjellige verkene. Man kan si det ble en revolusjon i synet på sykefravær og sikkerhet, og Thore Michalsen var en av de lederne som gikk i bresjen for dette. Han innførte blant annet at sykefravær og sikkerhet var første punkt på dagsorden i alle møter med ledere, sier Tore Sund. Det ga da også god effekt. I løpet av et par år var situasjonen langt bedre på disse områdene, midt i ei urolig tid med stor usikkerhet om videre drift ved Norsk Jernverk.

Omstilling og nytt firma

Bedriftshelsetjenesten ble underlagt det nye Norsk Jernverk AS i omstillingsårene. Der var Per Havdal sjef, og hans innstilling var at det ikke var behov for en stor avdeling innenfor bedriftshelsetjeneste. Tore Sund var da avdelingssjef i Verneavdelingen. Det førte til at det ble utarbeidet et prosjekt for samarbeid mellom Verneavdelingen og bedriftshelsetjenesten. De reiste i den forbindelse på en studietur til Kongsberg, som året før hadde etablert et lignende selskap. Ut fra erfaringene der ble det utarbeidet ei skisse for et nytt selskap som skulle ivareta behovene innenfor bedriftshelsetjeneste og vernetjeneste i det framtidige Mo Industripark, der det også ble etablert et interimstyre, med ønske om å etablere et andelslag. Skissen ble presentert for bedriftene som vokste fram i industriparken, og det ble invitert til andelstegning.

Konseptet da var at andelene ble satt til kr 200 per ansatt i medlemsbedriften, en sats som fortsatt er der.

Tore Sund forteller at Einar J. Berg, som var sjef for Norsk Jern Eiendom AS (senere Mo Industripark AS), stadig maste på ham om å få se åpningsbalansen.

- Jeg visste ikke da hva det var, og svarte stadig at den kommer, ler han.

De inngikk da samarbeid med et regnskapsfirma og fikk satt opp nødvendige budsjetter, inklusive likviditetsbudsjett, og annet grunnlagsmateriale for firmastifting – og åpningsbalanse. I 1989 ble så Helse & Sikkerhet AL etablert som et non-profit andelslag, med Tore Sund som daglig leder.

Bedriften leide lokalene i Helsebygget, der bedriftshelsetjenesten tidligere var. Inventar og utstyr ble overtatt fra Norsk Jern Eiendom AS, til og med kopper og bestikk måtte overtas mot betaling.